

להלכה, מברכין עליו 'בורא פרי הגפן' אלא אם נתקלקל ביותר עד שבני אדם נמנעים מלשתותו מפני חמיצותו, (הגם שאינו בגדר 'חומץ' – שאין מברכין עליו כלל), שאז מברך עליו 'שהכל' – או"ח רד, ג ד.
ב. תנא קמא אמר: מברך 'שהכל', ואחרים אמרו: 'שמרים שיש בהם טעם יין' – מברך 'בורא פרי הגפן'. ובאר רבא את מחלוקתם, כאשר כמות הנוזל שיצא נוספת על כמות המים שהטיל, בשישית, אבל אם לא התוספה הכמות – לדעת כולם מברך 'שהכל', או אם התוסף שליש ('רמא תלתא ואתא ארבע') – ברכתו 'הגפן'.
רבה ורב יוסף אמרו שניהם: אין הלכה כאחרים, וכן הורה ר' חייא בר אבין לרבנן"י. (צו.). (וכן נפסק להלכה, כחכמים).

דף צו

קנ"ד. א. הבודק את החבית (ונמצא יין ראוי) להיות מפריש עליה תרומה, והיה מפריש והולך, ואחר כך נמצא חומץ – מה דין תרומותיו שלמפרע?

ב. המוכר חבית יין לחברו, והחמיצה לאחר ימים מספר – האם המוכר אחראי על כך?

א. לר' יוחנן: שלשה ימים ראשונים – ודאי יין, (וכל תרומותיו באותם הימים – עלו לו), מכאן ואילך – ספק. ולר' יהושע בן לוי: שלשה ימים אחרונים – ודאי חומץ, מכאן ולהלן – ספק. ותורף מחלוקתם בדין יין שריחו חומץ אם דינו כיון או כחומץ. (ואפילו לחכמים הסוברים יין וחומץ מין אחד הם, כיון שהתכוין להפריש מן היין ונמצא חומץ – אין תרומתו תרומה. תוס' לעיל פד: וש"ד).

הלכה כר' יוחנן. (רשב"ם וש"פ. או משום דלדומאי אף ריב"ל סבר כן, או משום שכן דעת רבא במקום אחר, והלכה כמותו).

ואם עתה החומץ חזק ('חלא סיפקתא'), אמרו דרומאי משום ריב"ל, שודאי היה כבר חומץ בג' ימים אחרונים. (ואין ברור אם ריו"ח חולק על כך. ע' רשב"ם).

ב. לרב – כל ג' ימים ראשונים – ברשות המוכר, (ואע"פ שהלוקח טעמו בשעת הקניה והיה טוב, תולים שמא לא טעמו יפה, וכבר בעת המכירה היה פגום. רשב"ם. וי"א שמדובר שלא טעמו הקונה. ואין חילוק אם שילם מעות או לא שילם. תוס'. ועוד כתבו, שדוקא אם היה היין בקנקן המוכר, אבל העבירו לקנקן הלוקח – שמא קנקניו גרמו להחמצה. וע' בראשונים).

לשמואל – אין המוכר חייב באחריות, (שמא מזלו של הלוקח גרם שיחמיץ במהרה. רשב"ם. או שמא מחמת טלטולו ע"י הלוקח החמיץ. ר"ת). והסיקו הלכה כשמואל. (ואם אמר לו 'למקפה אני צריך' או 'לשתותו מעט מעט', או שכן דרך שתייתו, לזמן מסויים, והחמיץ קודם לכן – היות ונשאר בקנקן המוכר ואין סיבה מסויימת לתלות בגרימת הלוקח – המוכר חייב באחריות. ע' להלן ובפוסקים חו"מ רל,ו).

דף צו

קנ"ה. תמד (שנעשה ע"י שריית שמרי-יין במים) – האם דינו כמים או כיון לענין הדינים דלהלן:

חיוב תרומות ומעשרות בשמרים שלא הופרשו מהם תו"מ; שמרי-מעשר או דמאי; שמרי-תרומה; שמרין מיין של הקדש – קדושת הגוף או קדושת דמים; הכשר לקבלת טומאה; ניסוך על גבי המזבח; קידוש.

אם התוספה הכמות על המים שנתן בשליש, ולדעת אחרים אפילו אם התוספה בשישית (כנוכר לעיל), ויש בו טעם יין – דינו כיון.

ואם לא התוספה הכמות הנ"ל — לענין חיוב מעשר — ר' יהודה מחייב, (מחומרא דרבנן. רשב"ם), וחכמים פוטרם. (והלכה כמותם). (בפשטות מדובר בשמרי-טבל, ואולם ב'אור שמח' כתב שמדובר בדוקא שלא הוטבלו למעשרות, והנידון על תחילת חיוב התמד במעשר).

שמרים של מעשר ודאי — אם התוסף שלישי, כנ"ל, התמד היוצא בנתינת מים ראשונה — דינו כפרי, וחלים על התמד כל דיני המעשר, (והיינו, במעשר שני — חייב לשתותו רק בירושלים בקדושת מעש"ש). ובפעם השניה — אינו מעשר. ור' מאיר אסר אפילו בנתינה שניה, כל שיש בנותן טעם. (ואם התוסף פחות מזה, לחכמים דלעיל פטור. כן פרש המהרש"א דברי התוס'). שמרים של דמאי — לעולם מותר.

שמרי תרומה — לחכמים: ראשון ושני אסור ושלישי מותר, ולר"מ אף שלישי אסור בנותן טעם. שמרים מיין של הקדש הקדוש קדושת הגוף, כגון יין נסכים — לעולם אסור. בקדושת דמים — שלישי אסור רביעי מותר. ולר"מ, אף רביעי אסור בנותן טעם. (ומדובר שלא הקדיש שמרים, אבל אם הקדיש שמרים — לעולם אסור. תוס'. וע"ע ברשב"א ובריטב"א).

וכן לענין הכשר לקבלת תומאה, לדוגנו כיין (לענין דין 'ניחותא') — דינו ככל הנ"ל, במעשר, בתרומה ובהקדש. ולענין ניסוך ע"ג המזבח — פסול. וכן לענין קידוש היום, כאשר לא התוספה הכמות הנדרשת — שלישי לרבנן או שישית לאחרים.

קנו. מה דין היינות דלהלן לענין קידוש ולענין ניסוך על גבי המזבח:

- א. יין מגיתו — 'תירוש'.
- ב. היין שבפי החבית או שבשוליה.
- ג. יין כושי.
- ד. יין לבן.
- ה. הלסטון.
- ו. יין מן המרתף שלא נבדק.
- ז. יין מצמוקים.
- ח. יין קוסס.
- ט. יין מזוג.
- י. יין מגולה.
- יא. יין שריחו רע.

א-ג. לקידוש — כשר לכתחילה, (ואולם אין זה למצוה מן המובחר. פוסקים או"ח ערב, ב, ג). (יש אוסרין ביין שבפי החבית, כל שלא סינן ה'קמחין' הצפים. ע"ש).

ד. לשיטת רשב"ם: כשר לקידוש (אלא שמצוה מן המובחר ביין אדום, עכ"פ אם האדום משובח ממנו. פוסקים). ולנסכים — לכתחילה לא יביא, ואם הביא כשר. שיטת רמב"ן שפסול אף לקידוש גם בדיעבד. (וזה שהביאו מ'אל תרא יין...') — לפסול בדיעבד. וגרסתו בברייתא 'בודק' ולא 'בורק'. ובתוס' חילקו בין לבן יותר מדאי ללבן שיש בו אדמיות. (וכ"כ בא"ר שנכון לחוש לכתחילה ביין לבן ביותר. וכתב בתשב"ץ שדוקא זה שהיה אדום והלבין מחמת גריעות, אך לא בלבן מעיקרו, שזהו טבעו).

ה. היליסטון — כשר לקידוש. ולענין ניסוך — לכתחילה לא יביא ואם הביא כשר. (רשב"ם ור"ן פרשו 'מתוק וחלש מאד', וש"פ פרשו סתם 'מתוק (מאד)'). (והיינו, שנמתק מן השמש יותר מדי. עתוס' מנחות פז.). ואם נמתק מחמת הפירות עצמם — פסול לנסכים בדיעבד. ולענין קידוש אינו ברור — ע' במשנ"ב ובאה"ל רעב, ג). ו-ז. כסעפים א-ג. (ובפרטי עשיית 'יין צימוקים' הכשר לקידוש — דנו הפוסקים. ע' או"ח רעב, ו).

ח. יין קוסס (שהחל בתהליך החמצה, וריחו ריח חומץ אך טעמו טעם יין) לענין קידוש — מחלוקת תנאים ואמוראים (כבשאלה קנג-א. ולהלכה דינו כיון וכשר אף לכתחילה אלא שאינו מן המובחר), ולענין נסכים — פסול אף בדיעבד.

ט. המזוג — לענין קידוש כשר, וראוי לעשות כן, (בזמנם, שהמזיגה היתה משיבחה). ולענין ניסוך — בברייתא שנו שפסול. (ולדברי רשב"ם, זוהי שיטת ר' אליעזר, אבל לחכמים כשר. אבל התוס' פרשו בענין אחר. והרמב"ם השמיט הא דמזוג פסול לנסכים — ע' קרית ספר — תמידין; לח"מ ואו"ש — מאכלות אסורות יא, ט; מרומי שדה סוכה מה: מג"ח שכ, ב).

י. יין מגולה, ללא סינון — אסור בשתיה, ופסול. לאחר סינון, הגם שמותר בשתיה — פסול לנסכים, וכן לקידוש. (לה'אבע"א. ואפילו עתה שאין מקפידים על 'גילוי', שאין מצויים נחשים. אמנם בשעה מועטת, שלא נמר טעמו וריחו — אין מקפידין, עכ"פ כשהיין ביוקר. ע' משנ"ב ושעה"צ ר"ס ערב. וע' בספר 'ברכת אברהם').

(לענין עירוב לכתחילה של יין מגולה (מסונן) ביין שאינו מגולה — ע' שו"ת שבט הלוי ח"ו קיא).

יא. יין שריחו רע — פסול לקידוש ולניסוך. (אין מדובר בהחמצה, אלא שהוא מוסרח מחמת מאיסת הכלי וכדו' — הגם שמברכים עליו 'הגפן'. פוסקים).

דף צח

קנו. על מי מוטלת אחריות החמצת היין באופנים דלהלן:

א. מכר יין והחמיץ לאחר המכירה.

ב. מסר חבית לחנוני לצורך מכירה בחנות. ומשלם לו שכר מועט על טרחתו במכירת היין, ולאחר שמכר החנוני — משלם לבעלים. ובינתים החמיץ בעודו אצל החנוני.

ג. נותן יין לפלוני להתעסק בו, ויחלקו שניהם בריוח. (עייסקה למחצית שכר).

א. המוכר אינו חייב באחריות, (ולדעת רב לעיל עג: — כל שלשה ימים. ע"ש פרטי הדינים), ואפילו לקחו למקפה (=להשהותו זמן ממושך). אלא שבאופן זה, שלקחו למקפה, לר' יוסי בר' חנינא חייב המוכר באחריות אם היין עדיין בכלי המוכר, שאין לתלות ההחמצה בגרימת הלוקח. ולר' חייא בר יוסף אפילו בכלי המוכר — פטור, שמזלו של הלוקח גרם לו. (וכן פסק רשב"ם. ואולם מחלוקת הפוסקים היא — ע' בראשונים כאן ובשו"ת מהרי"ל — קע. ובטשו"ע נפסק לחלק בין קנקן דמוכר לקנקן דלוקח).

ואם יינו רגיל בהחמצה — חייב המוכר באחריות, כל שאמר לו 'למקפה'.

(אם היין החמיץ לפני ששהה כשיעור הרגיל שבאותו מקום לשתיית יין זה, הרי זה כאומר 'למקפה' בפירוש.

חו"מ רל טור בשם רב האי. וע"ע במחנה אפרים — מכירה, אונאה יא).

ב. החנוני פטור, אלא אם שינה בחבית, כגון שהתקין לה ברז אחר, שיש לתלות ההחמצה בגללו. או שהגיע יום השוק והשהה הלה (בפשיעה) ולא מכרה.

לדעת רשב"ם מדובר שאין החנוני אלא שליח, ולא קנאה. ולר"י — אפילו במכירה ממש החנוני פטור, כיון שמכר לו על דעת כן, למכור קצת קצת, וכל שהיין אינו ראוי להחזיק במשך זמן זה — הרי המקח חוזר. (ויהא

תלוי בדין הקודם (בסעיף א) במחלוקת ריב"ח ורחב"י, ובאם רגיל יינו להחמיץ אם לאו.

ג. תלוי במחלוקת דלעיל (סעיף א): לר' יוסי ב"ח — האחריות מוטלת על בעל היין (שהוא עדיין בחביותו), ולר'

חייא ב"י — האחריות על שניהם בשוה, כדין שאר נזקים שארעו ביין זה (שלא בפשיעה), שהאחריות על שניהם, וכאילו שניהם בעליו.